

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia S. Avgvstini de humanæ naturæ stantis, lapsæ,
puræ statu & viribus eruitur & explicatur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

23. Quomodo secundum Augustinum omnia omnino peccata etiam
poenalia vitari possint sine praeiudicio praecedentis doctrinae de
necessitate peccandi, & sublata libertate benefaciendi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13673

quar, quæ utramvis, non tantum contradic-
tionis & exercitij, sed etiam contrarietatis
partem, habet in sua liberrima potestate. Ta-
lis enim voluntas propriissimè volūtas est, non
cupiditas: talis libertas voluntatis propriissi-
mè libertas est, sine umbra oppositæ servitu-
tis: talis voluntatis liberè peccatum pro-
priissimè peccatum est; quia tantum culpa est,
nihil pœnæ permixtum habens. Quidquid à
talis voluntatis, & libertatis, & peccati de-
finitione deficit, sicut minus est voluntarium,
quia aliquid involuntarij; sicut minus est liberum,
quia aliquid servitutis peccati; sicut minus
culpabile, quia aliquid pœnalis continet: ita
etiam minus proprie peccatum est, juxta Au-
gustini definitionem, quam ipse dedit, & sa-
pissimè explicuit. Idcirco tamen peccatum
dicitur (quod propriè hoc sensu liberrimum
illum à veritate defectum sonat) quia à pecca-
to illo primo liberæ volūtatē originem ducit.

Quapropter quia neutra jam assignata ra-
tio locum habet in posterioribus lapsorum ho-
minum peccatis, quæ ante gratiam, peccandi
necessitate sine boni faciendæ libertate, comi-
tuntur, quia status ille totus jam pœnalis, non
naturalis est; hinc est, quod Pelagianos illam
liberrimam voluntatis potestatem ad utrum-
que velut necessariam modicis postulantes,
ut peccatum esse possit, eâ responsione retun-

A dere solet, quod aliter condita natura fuerit
bona, liberrima, pœnis peccandi carens;
quod illa libertas boni peccato liberrimè pe-
rierit; quod mali necessitas consecuta sit. Ita-
que cum rectè adversus Manichæos urgeri
concessisset Tulliano, quod injustum esset ab ho-
mine amplius postulare quàm potest, ut supra
diximus, statim ad retundendos Pelagianos
adiicit: *Natura verò humana secundum Catholicam
fidem bona instituta, sed vitata peccato, in iudicij
damnata est.* Quasi diceret, itaque nihil mi-
rum, si amplius ab ea quàm suâ culpâ jam im-
becillior facta possit, exigatur. Et alibi Pe-
lagio dicente: *Quod Deus talem hominem fecerit,
qui peccati malo cavere sufficeret, si voluisset; Res-
ponder: Quis enim nescit sanum & inculpabilem fa-
ctum, & arbitrio libero, atque ad iuste vivendam,
potestate libera constitutum? Sed non de illo agi-
tur, quem semi-vivum Iatrones reliquerunt &c.* Qua-
si diceret, proinde mirari non debes, si nunc
homo lapsus careat potestate liberâ; vel si
peccata benefaciendo vitare non possit, ante-
quam per gratiam liberetur; & tamen peccata
eius vera peccata sint. Cogitare quippe de-
bet, *pravaricatore legem quam dignè lux deserat
veritatis; qua deserens iniquè sit cœcis, & plus ne-
cessè est offendat, & cadendo vexetur, vexatusq; non
surgat; ut ideo tantum audiat vocem legis, quo ad-
tioneatur implorare gratiam Salvatoris.*

Lib. 1. com-
114 fol. 114.

Lib. de nat.
& grat. 43.

Ibid. c. 22.

C A P V T X X I I I.

Quomodo secundum Augustinum omnia omninò peccata etiam
pœnalia vitari possint sine præiudicio præcedentis do-
ctrinæ de necessitate peccandi, & sublata libertate
benefaciendi.

A T enim, inquires, Augustinus nō tan-
tum peccata propriissimè dicta, hoc
est, liberrimæ & indifferētis in utrum-
vis contrarium voluntatis docet
posse vitari, sed etiam ea peccata quæ ex pœ-
nis illis ignorantia & concupiscentia perpe-
trantur. Cum enim dicit in libro de natu-
ra & gratia: *Potest plane ei cause, quæcumque illa
est, resisti,* de illis ipsis pœnalibus peccati cau-
sis loquitur, & earum peccata vitari posse
ibidem expressius docet. Et cum in libro de
perfectione iustitiæ sapienter dicit, *vitari posse
peccatum,* de peccatis lapsorum hominum pœ-
næ solis loquitur. Et cum in libro de gratia
& libero arbitrio neminem nescire dicit, quod
non iubet Deus, quod sciret non posse ab homine fieri,
de peccatis loquitur quibuscumque, quæ vitari
divinâ lege iubetur. Ergo omnia omninò pec-
cata vitari posse debent, non solum juxta sen-
sum Scholasticorū libertate saltem exercitij &
contradictionis, quæ ad libertatem arbitrij
sufficit, sed etiam juxta sensum Augustini li-
bertate contrarietatis, ita ut possit fieri
oppositum bonum. Nam in libro de perfe-
ctione iustitiæ de omnibus omninò peccatis

A hujus vitæ collectim simul vitandis agitur,
ita videlicet ut aliquis dicatur hic post lapsum
in perfectione iustitiæ, hoc est, sine omni om-
ninò peccato vivere: quod cum cōtenderet Pe-
lagius fieri in hac vitâ posse, Augustinus ad-
mittit.

Respondetur, negari non posse, quin ista
sit Augustini doctrina constantissima: sed non
repugnat alteri, quæ juxta eundem Augusti-
num certissimum esse demonstravimus, gene-
rali quâdam peccandi necessitate multa pecca-
ta perpetrari, ita scilicet ut vitari bene facien-
do non possint. Nam ista doctrina vera est
antequam voluntas sub peccato captiva per
gratiam Christi ab illa concupiscentia servi-
tute liberetur. Quæ liberatio à fide incipit:
Nam à fide bona voluntas incipit; sine qua
bonum fieri peccatumque vitari nullo pacto
potest. Qua de causa, quando de peccandi
necessitate, & amissa boni faciendi libertate
tractavimus, semper de infidelibus, nullaque
Christi gratiâ præventis locuti sumus. Altera
verò doctrina, quæ in objectione tangitur, de
jam fidelibus loquitur quarum voluntas jam
gratiâ tangi, liberari, & regi cœpit, majore
remque

Et

remque

Cap. 57.

Cap. 2. 67.

Cap. 16.

remq; liberationem & gratiæ adiutorium contra peccati penas per fidem impetrare potest. Nulla enim peccati captivitas tam arcta est, quæ non, cum Deo visum fuerit, gratiæ libertate solvatur: nulla poenarum tanta tyrannus in voluntatem, quæ non gratiâ regnante destruat. Cum ista igitur gratia omne peccatum à fidelibus caveri, bonumque fieri potest: sine ista gratia neque peccata ab infidelibus caveri, neque bonum fieri potest. Istum esse verum genuinumque istius doctrinæ sensum, quæ obijcitur, ex ipsdem illis locis, unde petitur, manifestum est. Nam ita loquitur in loco libri de natura &

Lib. de nat. & grat. cap. 67.

gratia: Potest ergo ei cause, quæcumque illa est, resisti? potest plane. Sed audi, per quid: Nam in hoc adiutorium postulamus dicentes: Ne nos inferas in tentationem: quod adiutorium non posceremus, si resisti nullo modo posse crederemus. Potest peccatū caveri: sed opitulante illo, qui non potest falli. Duobus enim modis etiam in corpore cavetur morbi mali, & ut non accidat, ut si acciderit cito sanetur. Ut nō accidat caveamus, dicendo: Ne nos inferas in tentationem. Ut cito sanetur caveamus, dicendo: Dimitte nobis debita nostra. Sive ergo imminet, sive insit, caveri potest, nempe per gratiæ sive adjuvantis sive remittentis adiutorium. Imo cum toto libro sapius admittat contra Pelagium, hominem peccata vitare, imo sine peccato esse posse,

Cap. 49.

tandem dicit: Hoc unde sit possibile, consuetur, & pax est: ipsa est enim gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrum. Et in loco libri citato de perfectione iustitiæ, idem luculentissime docet. Nam ad primam ratiocinationem ita

Lib. de perf. iust. cap. 21.

respondet: Respondemus, vitari posse peccatum, si natura vitiata sanetur gratiâ Dei per Iesum Christum Dominum nostrum. In tantum enim sana non est, in quantum id quod faciendum est, aut cæcitate non videt, aut infirmitate non lubet. Et ad ratiocinationem quartam respondet apta similitudine, quod sicut vitare non potest homo claudicationem, nisi habeat sanatum pedem: ita etiam in interiore homine fieri potest, sed gratiâ Dei per Iesum Christum Dominum nostrum. Quam clarius explicans ratiocinatione quintâ: Respondetur, inquit, eadem similitudine, quâ superius iam respondimus. Cum enim videmus claudum qui sanari potest, rectè utique dicimus, debet homo esse sine claudicatione, & si debet, potest: Nec tamen cum vult continuo potest, sed cum fuerit adhibita curatione sanatus, & medicina advenit voluntatem. Hoc fit in interiore homine quod ad peccatum attinet, tanquam ad eius claudicationem, per eius gratiam, qui venit &c. Et rursus ratiocinatione decima-quarta: Respondemus &

Cap. 3.

naturam hominis bonam esse, & eam malo cavere posse. Nam ideo clamamus: Libera nos à malo: sed hoc agitur gratiâ per fidem &c. Quoniam lex prohibendo auget peccati cupiditatem, nisi diffundat Spiritus charitatem.

Cap. 4.

Quæ doctrina non solum in isto libro sapius repetitur, sed in omnibus Augustini scriptis adversus Pelagianos frequentissima est: Sed ex illis paucis locis, quæ citavimus, utraque pars datæ distinctionis liquet. Non

enim solum in ijs docet omnia peccata gratiâ sanante per fidem posse vitari, sed etiam sine illâ, sive cæcitate regente veritatem, sive concupiscentiâ stimulantem deprimentemque voluntatem, sive etiam ipsâ lege peccandi deliderium acrius inflammantem, non posse vitari. Et utramque partem adhuc uberius alibi declaratans: Per arbitrij libertatem, inquit, factum est, ut esset homo cum peccato: sed iam poenalis vitiositas subsequuta ex libertate fecit necessitatem. Nimirum antequam natura vitiata per fidem liberetur. Unde ad Deum fides clamat: De necessitatibus meis educ me: sub quibus positi vel non possumus quod volumus intelligere, vel quod intellexerimus volumus, nec valeamus implere &c. Vitiata enim vitio, in quod cecidit voluntate, caruit libertate natura. Et brevissimis prægnantissimisque verbis utramque partem exprimens pauld post: Peccatum est, inquit, vel cum non est charitas, quæ esse debet (id est, cum non diligitur finis ille omnis actionis Deus, qui diligi debet) vel minor est, quam esse debet: ut verbi gratiâ, quia non superat adhuc omnia, quæ se offerunt repugnantia; sive hoc voluntate vitari possit, sive non possit. Quia si potest, præfens voluntas hoc facit; si autem non potest, præterita voluntas hoc fecit: & tamen vitari potest, non quando voluntas superba laudatur, sed quando humilis adiuatur.

Vide quid alicui maxime in recentiorum scholis instituto occurrere possit & soleat. Cogitabit enim statim in nemine omnino esse illam peccandi necessitatem, sive istâ amissam boni faciendi libertatem, quam ex Augustino prædicamus. Nam intuitu Christi Redemptoris omnibus omnino hominibus, non solum fidelibus, de quibus hoc certum credunt, sed etiam infidelibus illa statim datur gratia, quæ possunt singula peccata devitare, non solum ab illo abstinendo, & aliud faciendo minus malum, sicut Augustinus admittit, sed etiam faciendo bonū, si non veræ pietatis, certè moralis honestatis. Sed adversus istam imaginationem satis hoc loco esse debent, quæ supra tam fusè de operibus infidelium ex Augustino diximus. Inferius verò ex eodem latius demonstraturi sumus, nullam omnino Christi gratiam infidelibus ad bonum operandum dari: sed illam incipere à fide Christi, quæ solâ potest voluntas operandi prava mutari. Quam doctrinam tanquam ex Augustini scriptis, & in Ecclesiæ sensu indubitam hinc supponentes, & alibi asserentes, ad alias objectiones perrecturi sumus. Hæc enim satis est ostendisse, infideles ex illa hypothese, sublatæ scilicet liberatrici gratiæ, non aliter peccata posse, nisi alia peccata perpetrando vitare, juxta illud Augustini de infidelibus pudicè viventibus: Non peccata

evitentur, sed alijs peccatis alia peccata vincuntur. Quod si tamen aliquo sensu & illos peccata benefaciendo vitare posse velis, hoc potestate extrinsecus sibi à Deo conferenda dici potest, eo videlicet modo, quo dicuntur etiam infideles in summa viventes Dei & Christi

Christi ignorantia, in Christum posse credere, Deum diligere, rectè vivere, atque felicitate potiri sempiterna. Hæc enim vera sunt, & nonnunquam ab Augustino conceduntur, sed potestate externâ, non internâ, quia à Dei gratia fidem donante visitari possunt, qui nondum visitati sunt, qua quam-

diu carer, ex se nihil aliud nisi peccare possunt. Talis enim potestas peccata vitandi cum præfenti peccandi necessitate facillè consistere potest: sicut in claudo potest consistere potestas rectè ambulandi, quia medici arte sanari potest, cum necessitate claudicandi, quamdiu medicinâ caret.

CAPVT XXVIII.

Ratio præcepti, cohortationis, objurgationis, vituperationis &c. non obstat peccandi necessitati juxta Scholasticorum sensum, minùs juxta doctrinam Augustini.

ALID argumentum peti potest ex ratione præcepti, cohortationis, objurgationis, atque vituperationis. Si enim aliquod hominum genus aut status, sublata bene faciendi libertate peccandi necessitate premitur, frustra jubemus & hortamur eos à peccatis abstinere: immerito objurgamus & vituperamus eos, si non abstinuerint. Sed ex disciplinæ Christianæ regula certum est, stimulos istos rectè cuiusvis hominum generi admoventi: falsum est igitur, quemquam vel ante vel post fidem peccandi necessitate detineri.

Respondetur, adversus Manichæos hoc argumentum frequenter Augustinus premit. Conficit enim invictissimè, esse in omnibus hominibus liberum voluntatis arbitrium, & nihil amplius. Peccandi vero necessitas, quam Augustinus tradit, sublataque libertas bene faciendi, non repugnat arbitrii libertati, quia simul utramque Augustinus in ipsâ hominibus esse docet. Sed in eo tota hallucinatio sita est, quod cum audimus liberam voluntatis arbitrium, solemus imaginari indifferentiam quandam voluntatis ad bonum & malum quam semper hominibus a seculis mordicus assererat Iulianus, inficiabatur Augustinus, & ipsa veritas Catholicos inficari cogit. Hæc imbecillitas imaginandi in Catholicis & sententiis in Pelagianis ex Philosophorum Gentilium institutione nata est. Illi quippe cum nihil aliud ad opus bonum liberæ voluntatis necessarium esse crederent, nisi ut officium esset bonum, & hoc per se ipsum expectando quareretur, congruenter illi principio censuerunt, arbitrium hominis esse liberum ad bonum & malum. Animadvertent enim, hominè sese ad hujusmodi officia bona, & ea que illis opponuntur mala, indifferenter flectere. In quo statu tanquam hominis naturali à Gentilibus decantato cum Pelagiani naturam humanam conitâ esse sentirent, nec eum peccatis tolli cernerent, libertatem arbitrii ad bonum & malum, ab eadem natura hominis inseparabilem esse statuerunt. A quorum sensu propè absunt, qui illam indifferentiam contrarietatis ita amplexantur, ut eam etiam in demonibus quarant. Quod si vel Pelagiani vel Gentiles exultare potuissent, se etiam tum cum

benè videntur agere, & officia propter seipsa virtutis expetere, servire creaturae potius quam Creatori, & consequenter se subiliore quadam rei terrenæ libidine seu cupiditate ad agendum officium bonum rapi, quod propter solum Deum omnis rectæ voluntatis terminum expetere debuissent, non ita difficulter vidissent, se etiam tunc non indifferente arbitrio virtutibus militare; sed rerum creaturarum concupiscentiæ, quod Apostolus peccatum vocat, captiva voluntate servire. Ex quo fit, ut istiusmodi libertas arbitrii, quam Philosophi bilancis instar indifferentem ad malum & bonum, quod ipsi noverant, fabricarunt, & ex ipsis Pelagianis, & nonnullis Scholastici minùs attenti ad ea quæ docuit Augustinus, amplexi sunt, non sit aliud quam illa peccandi necessitas, de qua hæcenus differimus.

Cum igitur non solum Augustinus, sed & Scholastici fateri cogantur, illam indifferentiam ad bonum & malum non esse ad liberum arbitrium necessariam, coguntur & ipsi hujusmodi argumentum solvere. Quid hinc inquisiam de demonibus hoc argumentum proferat? Eadem profectò difficultate se promittent, quotquot eos non habere liberum arbitrium ad bene faciendum, sed ad maximam malevolentiam penam sui seculis obduratum, cum Augustino constituerint. Nam & eos lex æterna non blasphemandum, non superbiendum, non invidendum, non fallendos homines intangibiliter juvet, & eos contra legem istam peccare, nemo sanæ mentis distiteri potest. Nam quamvis novarum poenarum, demeritum ratio & stabilitas illius status impediât, eos tamen vere peccare, & male facere, sæpius Augustinus, & ipsa veritas, clamat. Sicut igitur præcepti ratio non remouet à demonibus peccandi necessitatem, neque tribuit eis indifferentiam ad bonum & malum, ita neque hominibus, qui peccatorum concupiscentiis captivo voluntatis arbitrio seruiunt.

Quod si ad bonos Angelos nos cõvertamus, eadem omnino se difficultas offeret. Si anima ad male faciendum seu ad peccandum, illa indifferentia voluntatis exigitur, profectò exigetur etiam ad bene faciendum. Peccati enim & operis boni, quantum ad verum & præceptum, dehortatione & exhortationem, vituperium